

XQ-nin qonaqları

Azərbaycan ədəbi-ictimai fikrinin tanınmış nümayəndəsi, müstəqil dövlətçilik quruculuğunda özünəməxsus yeri olan, müasir poeziyamızın öncülərindən biri kimi şöhrət qazanan Sabir Rüstəmxanlının adı həm sözün gücünü, həm də milli düşüncənin əzmini ifadə edir. Xalqın yaddaşını, ağrısını, ümidini misralara köçürən, dəyərli əsərləri ilə dövrünün ruhunu canlandıran şair söz adamı olaraq qələmi, siyasətçi kimi mövqeyi ilə hər zaman millətin maraqlarına xidmət edib. Xalq şairi ilə söhbətimizdə keçdiyi yaradıcılıq yolundan, siyasi baxışlarından və bu günün reallıqları barədə düşüncələrindən danışdıq.

– Sabir müəllim, poeziyanızda Vətən, azadlıq və insanın qəlb ağrısı kimi mövzular ön plandadır. Bu duyğuların formalaşmasında hansı dövr və hadisələr həlledici rol oynayıb?

– Bu, dəyərlər mənim doğulduğum və uşaqlıq illərimi keçirdiyim mühit və gördüyüm tərbiyə ilə bağlıdır. Yardımlı iki tərəfdən Güney Azərbaycanla sərhəddir. Xəritəyə baxdıqda bizi dövrələmiş sərhəd dar ağacına bənzəyir. Elə bil, dar ağacından asılmış vəziyyətdəyik. Yaylaqlardan Ərdəbil, Savalanı görürük, ancaq keçə bilməzdik. Başqa bir yolumuzun da Salyanla Biləsuvar arasında Sovet sərhəd qoşunları tərəfindən kəsildiyini və rayondan çıxanların geri qayıtmasının müşkül bir iş olduğunu bilir-dik. Kənd camaatının, qohum-əqrəbənin hansı əziyyətlə yaşadıklarını da gördürdük. Ata-anamızın hansı ehtiyaclar içində yaşadıkları bizi uşaqlıqdan qoparır, böyükler kimi düşünməyə, onlara yardımçı olmağa və yaxşı oxumağa sövq edirdi.

Ötən əsrin 50-ci illərində müharibə yara-ları sağalmamışdı, həlak olanlar və itkin düşənlər üçün axıdılan göz yaşları quruma-mışdı. Bununla belə, adamların ürəyində böyük bir ümid, xatirələrində tarixdən və mifologiyamızdan gələn bir qəhrəmanlıq ruhu, işıq var idi. Vətən və ayrılıq duyğusu yaylaqlarımızın söykəndiyi o sərhəd məf-tillərindən, mübarizə ruhumuz və ümid-lərimiz böyüklərimizin söhbətlərindən doğulurdu. Şübhəsiz, məktəbin, müəllimlərimizin və o illərdə əldən-ələ gəzən kitab-ların, dəyək ki, Mirzə İbrahimovun uşaq düşüncələrini şimşək işığı kimi aydınladan “Gələcək gün” romanının da böyük təsiri olmuşdu. Bəxtimdən 5-ci sinifdə ədəbiyyat müəllimin (Qazax rayonunun Yuxarı Salahlı kəndindən idi) özü azadlıq ruhunun daşıyıcısı idi və bizə, ilk növbədə, Vətən sevgisi aşılanmışdı.

Ağrı, kədər kond uşaqlarının ömürlük yoldaşı olur. Nə qədər böyüsən, şöhrətlənsən də kond aşıqlarında başının üstündəki parlaq ulduzlara baxa-baxa duyduğun tənhəlik, qoriblik hissi heç vaxt ürəyindən silinmir. İndi yeniyetməlik illərində yazdığım “Günəş doğmazdan qabaq”, “Torpaq şırımı”, “Azadlıq”, “Həsərtəndiyəm” adlı şeirlərimi gözənd keçirəndə o yaşda bu duyğuların haradan doğulduğuna və mübarizə eşqinə necə kökləndiyinə özüm də təəccüblənirəm.

– Ötən əsrin sonlarında böyük tirajla çap edilən və əl-əl gəzən “Ömir kitabı” toplusu xalqı azadlığa və müstəqilliyə çağırırdı. Bu əsəri yazarkən iç dünyanızda nə baş verirdi?

– Bu kitabı 1985-ci ildə yazmağa başlamışdım. Həm Azərbaycanla, həm dünyada gedən prosesləri yaxından izləyirdim. Moskva və qonşu respublikalarda tariximizlə, mədəniyyətimizlə bağlı nəşr olunan kitab-larda, dərc edilən yazılarda yanlış, bəzən də qəsdən təhrif olunmuş məlumatlar məni ağrıdırdı. Bir sıra mənavi dəyərlərimiz sax-tarıqlıqla qonşu xalqların adına yazılırdı. Yəni bizi talayırdılar. Həm tariximiz, həm bu günümüz müxtəlif ayri güzgülərdə fərqli şəkildə göstərilirdi.

Öleyhimizə yazılmış məqalələrə, kitab-lara nəinki Moskva mətbuatında, heç öz qəzet və jurnallarımızda da cavab vermək ol-murdu. Bizə tənqid edə bilirdilər, amma biz ağzımızı açan kimi “Olmaz, milli münasi-bətlərə zərər gələr, bu məsələlərə mərkəz (Moskva) özü cavab verəcək”, – deyə yollarımızı bağlayırdılar. Bütün bunlara münasibət bildirmək istəyi mənə rahatlıq vermirdi. Bu, təəssübkeşlik duyğusu idi və mən öz ölkəmi, xalqımı layiqincə tanımaq istəyirdim. Həmin ildən başlayaraq kitabı yazma-yaza bəzi hissələrini ədəbi jurnalları-mızda çap etdirirdim.

Kitab 1988-ci ildə ilk dəfə Azərbaycanda dilində, sonra da rus dilində nəşr olundu. Mənə elə gəlirdi ki, hamının bildiyi və məclislərdə hər gün danışdığımız şeyləri yazıram. Buna görə də əsərin bu qədər bö-yük maraqla qarşılanacağını gözləməyirdim. Hər halda, insan bir məclisdə ürkəz sözlərini deyəndən, necə rahatlanırsa, yaxud çoxdan ciyynə yüklenmiş borcunu verəndən sonra necə sakitləşirsə bu kitabdan sonra bir müddət buna bənzər hissələr yazırdım.

Amma təəssüf ki, vəd etdiyim kimi ki-tabın ikinci hissəsini yazmaq mənə qismət olmadı. İkinci hissə Güney Azərbaycana həsr olunkalı idi. Siyasətə qarışmaq o ar-zumun qarşısını kəsdi. Amma “Xətai yur-du” və “Vətəndaşlığın əlifbası” kitablarımı “Ömir kitabı”nın davamı sayıram.

– Sizcə, bu gün gənc şairlərin yaradı-cılığında çatışmazlıq nədir?

– Düzünü deyim ki, mən ömrüm boyu qüsur axtarmaqdasam, uğurlara sevin-mişəm. Ümumiyyətlə, yaşlı nəsilə gənclər böyənənmək vərdisi var. Bu ənənə uzaqlaşmaq lazımdır. İnsanların həyatındakı və xarakterindəki çatışmazlıqları aradanımağ, bir neçə yazı ilə və ya ilk addımlarına baxıb müəlliflə qiymət vermək çətindir. İstedadlı cavanlarımız çoxdur. Böyənəndiyim bir şey var ki, o da bəzi gənclərin keçmiş, daha doğrusu, özlərindən əvvəlki ədəbiyyata in-karlıqlıqla yanaşmalarıdır.

Ötən əsrin 90-cı illərində dünyaya gələn, keçdiyi yoldan, kitablarımızın hansı şərtlər altında yazıldığından xəbəri olmayan bəzi gənc yazarlar deyirlər ki, fi-lankəs böyük ədəbiyyatda yoxdur.

Ədəbiyyat təkcə metafora, bənzətmə, şeir deyil. Həm də xalqın taleyi, dövlətin

daş məsuliyyətinin nisbəti, yaxud vəhdəti necə olmalıdır?

– Vətəndaş məsuliyyəti hər bir vətəndaş aid olan məsələdir. Qələm sahibləri isə si-yasi gündəmi və zamanın keçici rüzgarlarını nəzərə almadan millətin gələcəyinə xidmət edən böyük ideallara köklənməyi bacarmalı, bu idealları və insan taleyini bədii üsullarla göstərməlidir. Yazıcı və özünü ziyalı sayan hər kəs haqqa tapınmalı, ədalətə, humanist dəyərlərə bağlı olmalıdır. Həyat şərtlərindən

Xalqın taleyinə qovuşmuş “Ömür yolu”

Ədəbiyyat milli kimliyin bədii təəcəssümüdür

ideoloji xəttidir, yəni milli ideologiya mey-dandır. Poeziya yalnız şairin öz iç dünyası-nı oyması və orada həbs olunub qalması de-yil. Ona görə də bəzən meydana yeni çıxan ədəbiyyatçılar deyirlər ki, poeziyada publi-sistika, sentimentallıq, emosiya olmaz.

Əksinə, bunların hamısını poeziyaya aidiyyəti var. Çünki poeziya mürəkkəb bir sistemdir, həm də çox fərqlidir. Hətta səs-siz, sözsüz poeziya var. Sənət insanın azad-lıq ehtirasını göstərməli və bu ehtirasdən doğmalıdır. Bizim keçdiyi yolum milli lətinin varlığı, ana dili, milli azadlıq uğrunda mü-barizə yoludur. Xalqın səsi olmağa, onun sözünü deməyə çalışmışıq. Bütün bunları görməmək ancaq xəstə təfəkkürün məhsul-dur. Mən inanıram ki, gənc yazarlar bütün bunlarla daha yaxından işləyən olandan sonra fikirləri dəyişəcək.

– Deyirsiniz ki, ədəbiyyat taleyin və düşüncənin aynasıdır. Bu güzgüdə müasir ədəbi mühit necə görünür?

– Aynə özünü göstərməz. Mən ədəbiyyat aynasına baxanda ədəbi mühitdən daha çox, onun təsvir etdiyi həyatın, taleyimizin və düşüncə tərzimizin problemləri haqqın-da düşünürəm. Bu, çox geniş bir mövzu-dur. Çünki milli taleyimiz və ona yanaşma tərzimiz, şəxson mənim fikrimə görə, hələ arzuladığımız kamilliyə, yetkinliyə çatma-yıb. Ədəbiyyat xalq tale və düşüncənin bədii tarixidir. Təsəvvür edin ki, XIX əsrə qədər ədəbiyyatımızda milli kimlik məsələ-si, demək olar ki, olmayıb. İnsan, Tanrı, vəhdəti-vücud, ırfani ədəbiyyat olub.

Amma dünyada gedən dəyişikliklər, milli dövlətlərin yaranması milli şəuru da dəyişdirib. Bunun nəticəsidir ki, XIX əsrdən etibarən məhz türk, Azərbaycan kim-liyini göstərən əsərlər yaranıb. XX yüzil milli kimliyin daha mükəmməl şəkildə dərk olunması dövrüdür. Qarabağ savaşı-nı da kimlikdən qürur duyan gənclərimiz qeyrətlə savaşırdılar. Milli duyğular həm həyatımızda, həm ədəbiyyatımızda getdik-çə güclənir.

Müasir dövrdə integrasiya, qloballaşma pərdəsi arxasında milli xarakterin dəyişil-məsinə yönəlik yeni sənət və təbliğat növ-ləri ortaya çıxır. Bir yandan süni intellekt, bir yandan da insan azadlığı adına təbliğ olunan antiinsani münasibətlər kütləvi şəürsuzluğa, əxlaqi aşınmaya səbəb olur ki, bu da cəmiyyəti böyük problemlərlə üz-ləşdirəcək. Lakin Azərbaycanda bu sürəcə müqavimət göstərən, onu ləngidən başqa bir proses də var. Bizdə də, Güney Azər-baycanda da milli kimliyin dərk və qorun-ması prosesi getdikcə güclənir. Bu yol bizi hara aparacaq bəri başdan demək çətindir.

– Ədəbiyyat cəmiyyəti dəyişdikmək, yön-ləndirmək missiyanı necə davam etdirir?

– Ədəbiyyat cəmiyyəti yönəldirə, ona öz başlıca hədəflərini və mübarizə yollarını göstərə bilər. Lakin bu, müəyyən bir mör-hələni əhatə edir. O “inqilabi” mərhələdən sonra cəmiyyət yenə əvvəlki yolu ilə gedir, ənənəvi həyat tərzli ilə yaşayır. Yəni cəmi-yətin dəyişməsi uzun bir prosesdir. Burada bir çox amillər rol oynayır: hakimiyyət, idarəçilik üsulları, qanunlar, dövrün ümu-mi ab-havası. Və bu sırada xüsusi yerli olan ədəbiyyat... Ədəbiyyat əslində bütün bu dediklərimin üstündədir. O hakimdir, sonda hər şeyin qiymətini verir. Bu gün hakimi-yətdən, qanunlardan asılı vəziyyətdə gö-rünsə də, asılı deyil, yaradıcılıq prosesində onların hamısını böyük humanist ənənələr və insanlıq, azadlıq, milli ideallar bəxşimin-dən dəyərləndirilir, yazılır.

Görünür, ədəbiyyatın bu gücünü dərk edən müasir dünya bilərəkdən onun geniş şəkildə populyarlaşmasında o qədər də maraqlı deyil. Sovet dövründə əksinə idi, ədə-biyyat o sistemin ideoloji aləti sayıldığına görə dövlət orqanları da onun geniş yayıl-masında və hər kəsə çatdırılmasında maraqlı idilər. Kapitalist sistemində, “inkışaf etmiş” ölkələrdə isə belə bir maraq yoxdur. Bu vəziyyətdə də qarşılıqlı bir qorxu çıxır ortaya: hakimiyyət ədəbiyyatdan, ədəbiyyat hakimiyyətdən qorxur. Etimad mühiti dağılır. Tarix küləklərinin haradan-hara əs-diyini duyan ədəbiyyat, ilk növbədə, xalqı qaranlıqdan işığa, əsarətdən əg güinə çıxar-mağa bələddi olmalıdır.

– Yazıcı və şairin sənətkarlığı ilə vətən-

lərimizi yerləşdirmək çox vacibdir. Eyni zamanda, dünya ədəbiyyatı ardıcıl şəkildə tərcümə olunmalıdır.

– Bəs mədəniyyət sahəsində sizi ən çox narahat edən nədir?

– İllər uzunlu bizdə qərribə bir meyil müşahidə etmişəm. O şey ki, tariximi-zi qədimləşdirir, zənginləşdirir, o şey ki, Azərbaycan mədəniyyətinin halal malıdır, yüz-lərlə müqavimətə rast gəlir. Lakin tariximizi təhrif edən ziyanlı fikirlər özünə

çox tez yol tapır.

Mədəniyyət millətin həyat tərzidir: geyim-keçim, mətbəx, danışıq, ünsiyyət formaları, milli dəyərlərə münasibət və s. nəticə etibarilə mədəniyyətimizin göstəri-ciləridir. Təəssüf ki, həmişə olduğu kimi, yenə “idxal olunan” dilə və mədəniyyətə meyillilik. Xarici paltarları bədənimizin, xarici mədəniyyətləri ruhumuzun libasına çevirir, bunu müasirlik və üstünlük hesab edirik. Bundan basit yanaşma ola bilməz. İlk növbədə, bu xəstəliyin sağaltmasının qayğısına qalmalıyıq.

– Sizcə, milli kimlik duyğusunu daha çox hansı ədəbi növ, janr ifadə edə bilər-po-eziya, nəsr, yoxsa dramaturgiya?

– Bizim mühitimizdə kütləvilik baxı-mından poeziya ilə müqayisə oluna bilən ədəbi janr yoxdur. Lakin tarixi xatırlayanda dramaturgiyanın nə qədər təsirli və cəlbədi-ci bir sahə olduğunu görürük. Qədim yunan şəhərlərinin, demək olar ki, hamısında açıq hələ teatrılar, amfiteatrlar vardı. Onların təsəvvüründəki allahların və cəmiyyətin bütün sorunları bu səhnələrə çıxarılır və oradan sürətlə bütün topluma yayılır, yad-daşlara köçürdü.

Bizdə peşəkar teatrın tarixi o qədər də qədim deyil, lakin M.F.Axundzadə-nin “Hacı Qara”, C.Məmmədquluzadənin “Ölülər”, Cəfər Cəbbarlının “Od gəlini”, Hüseyn Cavidin “İblis”, Səməd Vurğunun “Vaqif” pyeslərinin cəmiyyətdə necə qarşıl-andığı və insanlara necə təsir göstərdiyi bəllidir. Cəlil Məmmədquluzadənin nəsrli və Mirzə Ələkbər Sabirin “Hophopnoma”-si də milli kimliyin, siyasi işğal nəticəsində xalqın uğradığı deformasiyanı və sağalma-q yolunu göstərmək baxımından parlaq ö-rnəklərdir.

“Avesta”nın ev tikməyə, yurd salma-ğa, torpaq becərməyə, halal əməyə çağıran nəğmələrindən, “Dədə Qorqud”un Vətən yolunda ölümlü şərafət sayan qəhrəmanlıq boy-larından üzü bəri Azərbaycan bədii sözü həmişə insanlığın əbədi qayğılarından danışmış, ədalətin, düzlüyün, nəəcibliyin, azad düşüncənin tərəfindən dayanmışdır.

– Siz hələ də Azərbaycanın siyasi tarixində fəal rol oynayırsınız. Ədəbiyyatdan siyasətə keçid hansı zərurətdən yaranır?

– Mən ədəbiyyatla siyasət arasında uçurum və ya sədd görmürəm. Böyük ədə-biyyatla böyük siyasət arasında müəyyən məqsədli bağlılıqlar da var. Əslində, mən bunların hər ikisinə milli-mənəvi quruculuq işi kimi baxıram. Siyasətdən çox uzaq gö-rünən əsərlərin də nəticə etibarilə siyasi bəh-rələr verdiyinə dair misallar çəkmək olar. Dahi şairlərimiz Nizami Gəncəvi də, Füzuli də siyasətdən uzaq olmayıblar. Şah İsmayıl Xətai, Vaqif, Mirzə Fətəli Axundzadə, Əli bəy Hüseynzadə, Məhəmməd Əmin Rəsul-zadə, Nəriman Nərimanov... Hamısının tale-yində və yaradıcılığında siyasətə ədəbiyya-tın bir-birini tamamladığını görürük.

Məni siyasətə öz yazılarımla gətirib. La-kin deputat, siyasi partiya rəhbəri olmağım bir sıra problemlər yaradıb. Ədəbiyyat ala-mında “yazıcının siyasətdə nə işi var?”, və yaxud “o artıq bizdən aralanıb” deyiblər, mənə qarşı bir soyuqluq yaranıb. Bəzən hə-tə ədəbi-ciəmlərdə belə adım çəkilmiş. Siyasət mühitində də “yazıcının siyasətdə nə işi var, gedib əsərlərini yazsın” deyib bizlərə xor baxanlar da olub. Amma mənə, hər iki yanaşma yanlışdır. Yazıcı öz vicdanına, milli ideallarına bağlıdır və siyasətin də bu dəyə-rlərə çox ehtiyacı var. Mən bu cür yazmış və bu cür yaşamışam. Bütün ömrünü faciəli bir aldanışla qondarmış ideologiyalara sarf et-miş ədəbiyyat adamları boş əllə və boş ürək-lə ortada qalırlar.

– Buğünkü Azərbaycan siyasətində zi-yalı sözü necə əks-sada verir?

– Ziyalı bütün dövrlərdə gizli və ya açıq şəkildə cəmiyyəti yönəldirən, onun düşüncələrini aydınlaşdırən əsas güc olub. Bu gün də siyasətimizdə əsas səz sahibləri ziyalılardır. Bu sözün çəkisi azdır-çoxdur bunu müəyyənləşdirmək çətindir. Mətbuat-də və ara danışılarda tez-tez “haradadır bizim ziyalılarımız?”, “ziyalılarımız hara baxırlar?” kimi narazılıqlara rast gəlirik. Zaman “ziyalı” anlayışının mahiyyətini və çəkisini dəyişib.

Bir vaxtlar ziyalı deyildənsə yalnız oxu-muş, savadlı adamlar nəzərdə tutulurdu. Yəni yazı-pozunu bilən, kitab oxuyan və elmərdən başı çıxan, işıqlı adam, aydın. Lakin aydın olmaq yetərli deyil. Ziyalı top-lumun yolunu aydınlatmalıdır. Bu cür zi-yalılar – Əli bəy Hüseynzadə, Əhməd bəy Ağaoğlu, Cəlil Məmmədquluzadə, Sabir, Məhəmməd Əmin Rəsulzadə, Üzeyir bəy Hacıbəyli səviyyəsində ziyalılar hər zaman yetişmiş.

Yəqin, elə buna görə də indi oxumaşla-rın sayı artsa da, ziyalıların sayı o qədər də artmır. Millətin ziyalıdan gözləntisi çoxdur, hər zaman onun sözünə ehtiyac duyur. La-kin ziyalı sözü hər zaman bərkədən səslən-mir, şifahi deyilmir, çox vaxt yazılır, oxu səviyyəsi aşağı düşdükcə, xalq yazılan ki-tabların məlumatlı olduğu qayçıdan və ziyalıdan narazılıq da artır. Mənə, ziyalıya qiymət verməzdən öncə onu tanımaq, gör-

düyü işlərin mahiyyətinə varmaq, əsərlərini oxumaq lazımdır.

– Gənclərin siyasətə marağı və fəallığı sizi qane edirmi?

– Qane etmir. Böyük bəstəkarımız Qara Qarayevin bir sözü var. Sənətdə vakuum olmaz, olsa onu antisənət tutacaq. Siyasət-də də belədir. Yüksək intellektli, ağıllı, xa-rici dilləri bilən, öz millətini sevən gənclər yaradıcılığı bəhanə edib siyasətdən kənarda dayansalar onların yerini vəciz adamlar tu-

tacaq. Kənardan baxıb irad bildirməklə heç nəyi dəyişmək olmur. Yaxşıdır budur, pro-seslərin iştirakçısı olan və xalqın istəklə-rinin gerçəkləşməsi, dövlətin nüfuzunun yüksəlməsi yolunda çalışsın.

– Milli Məclisdə səsləndirdiyiniz hansı təşəbbüsünüzü qürurla xatırlayırsınız?

– 1990-cı il seçkilərindən sonra mən Azərbaycan Respublikası Ali Soveti Rə-yasət Heyətinin üzvü və Qaçqınlarla İş Ko-missiyasının sədri idim. Qəsdən bu çətin sahəni mənə tapşırırmışdılar. Yəni “müxa-lifətcidir, həmişə narazılıq edir, qoy indi işləsin, görək bu çətin vəziyyətdən necə çıxacaq?”. Ən ciddi işlərimdən biri Ermə-nistandan köçüb gələnlərin Bakıda ermə-nilərlə ev dəyişməsinə və onların qeydiyyat-ta alınmasına kömək göstərməkdir. Bundan əlavə, mən “Müstəqil Azərbaycan” deputat blokunun həmsədri idim. İstiqlalçı de-putatlardan biri olaraq, SSRİ-nin tərkibindən çıxmağa səs vermişdim (17 mart, 1991).

Müstəqillik bayramına (30 avqust, 1991), “Dövlət Müstəqilliyinin Bərpa-sı haqqında Konstitusiyaya Aktı” (18 oktyabr, 1991) bizim təşəbbüs və təzyiqimizlə qə-bul edilmişdi. Bundan sonra dil, əlifba, elm, təhsil və mədəniyyətimizin müxtəlif sahələri ilə bağlı bütün qanunların qəbu-lunda fəal iştirak etmişəm. Parlamentdə olduğum illərin ən ciddi hadisəsi 1991-ci ilin 18 oktyabrında qəbul etdirdiyimiz “Dövlət Müstəqilliyinin Bərpa-sı haqqında Konstitusiyaya Aktı”dır. Həmin gün sevincim-nəndən ağlayırdıq. O vaxt yazmışam ki, 18 oktyabr 1991-ci il mənim ən xoşbəxt günümür.

– Bu gün gənclik illərinizdəki Sabir Rüstəmxanlıya nə demək istərdiniz?

– Çətin sualdır. Onsuz da gənclik illə-rinin Sabiri tərs idi və sözümə baxmaya-caqdı. Hansı yolu seçmişdisə, elə o yolla gələcəkdə. Amma hər halda ona “ata-anana daha həssas ol, ömür əbədi deyil, onlara olan sevgini sıxılmandan bildir, daha tez-tez get və onlara daha çox vaxt keçir!” – deyirdim.

Cəmiyyətimiz dəyişilib, ehtiyac, mad-di sıxıntılar, işsizlik adamları bezikdirdənə hətta müstəqillik uğrunda mübarizə apar-anları da günahlandırır. Şeirlərimin birində demişdim “Şöhrət artıranın qeybətini artır”. Yəni yolsuz - izsiz, ucqar bir kənddə, ət-rafında ancaq dağlar və başının üstündə mavi göyləri və ulduzları görəndə gənc oğlan dünyanı gəzib dolandıqdan və bir çox arzu-larına qovuşandan sonra tez-tez atasının ona məsləhətlərini xatırlayır. Atam balaca ocağında böyük dünyanı görürdü. O mənə “siyasətdən uzaq dur” deyirdi. Onun bu sözləri şeirə belə köçmüşdü:

“Hökumətə sataşma, silahın yox, ordun yox, Arxada dayanmağa sözü bütöv yurdun yox, Aradan götürülür, izin, tozun da qalmaz, Kitabını bağlarlar, birca sözün də qalmaz. Məhmud, mülkümlü yox, başımızı soxməğa Başqa bir ölkəmiz yox, ölən yerimiz bura, qalan yerimiz bura... Hər dost deyən dost deyil, saxtadır dilində can, Ayağın bürəyəndə qaçacaqlar arxından...”

Amma sonra məni hadisələrin gur axa-rında görəndə: “İndi ki, bu yolu seçdin, sona kimi get” demişdi. Sona kimi getdik və müstəqilliyimizə nail olduq.

– Yazmadığınızı, macal tapmadığınızı hansısa mövzuya varmı?

– Yaş artdıqca, mövzular da artır, amma yazmağa vaxt və güc çatmır. 15 cildlik se-çilmiş əsərlərim nəşr olunub. 5-6 cildlik də kənarda qalan yazılarımla var. Onları da sə-liqəyə salmalıyam, ancaq içimə dolan yeni mövzular buna mane olub.

– Oxucularınız və gənc yazarlara sö-zünüz?

– Oxucu səsi, onun verdiyi qiymət sənətkarın mənavi dayağıdır. Bu səs xalqın səsidir. Oxucu öz məktublarında sadə, sə-mimi sözlərlə bəzən, hətta tənqidatçıların da duya, deyə bilmədikləri, yan keçdikləri həqiqətlərdən danışır. Onları bədii əsərin yaşamaq iqtidarına aydınlıq gətirən baro-metrə bənzətmək olar.

Oxuculara demək istərdim ki, “biz-də ədəbiyyat yoxdur, yazarlarımız dünya miqyasına çıxıb bilmirlər” kimi təbliğatına uymasınlar. Biz də dünyanın bir parçası-yıq. Qoy onlar dünyəvi ədəbiyyatı ilə yanaşı, öz ədəbiyyatımızı da oxusunlar, sevsinlər, tantsınlar. Gənc yazarlarımızla isə çətinlik-dən qorxmamağı, böyük amallarla düşün-məyi, yaşamağı, ənənələrimizə sayğı ilə yanaşmağı və yaradıcılıqdan zövq almağı arzulayıram.

– Maraqlı söhbətə görə təşəkkür edirik. – Sağ olun.

Müsaibəni apardı: Mehparə ƏLİYEVƏ XQ